

Yeme Davran?? Modeli ?lçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yeme Davran?? Modeli ?lçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33127>

Özet

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i, bireylerin yeme davran??lar?n? ve bu davran??lar?n alt?nda yatan bili?sel, duygusal veya çevresel faktörleri sistematik olarak de?erlendirmek amacıyla geli?tirilmif bir ölçektir. Ölçe?in Türkiye uyarlamas? ve psikometrik özellikleri, 2018 y?l?nda Burcu Ye?ilkaya tarafından **Tip 2 Diyabet** hastalar? üzerinde yap?lan doktora tezi kapsam?nda incelenmi?tir. Bu uyarlama çal??mas?, orijinal ölçe?in 51 maddelik yap?s?n? koruyarak, özellikle kronik hastal?k yönetimi ba?lam?nda **yeme davran??lar?n?n** anla??lmas?na katkı sa?lamay? hedeflemi?tir. Ölçek, bireyin yeme al??kanl?klar?n? 5'li Likert tipi derecelendirme sistemi kullanarak kapsaml? bir ?ekilde kaydetmektedir.

Anahtar Kelimeler

Yeme Davran???, Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i, Tip 2 Diyabet, Psikometrik Özellikler, Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik.

Yazarlar

Burcu YE??LKAYA

Amaç

Bu ölçe?in temel amacı, bireylerin **yeme davran??lar?n?** modelleyen faktörleri kapsaml? bir ?ekilde ölçmek ve de?erlendirmektir. Türkiye uyarlamas? özelinde, amaç, özellikle kronik bir sa?lık sorunu olan **Tip 2 Diyabet** tan?s? alm?? bireylerde yeme davran?? modelinin geçerli ve güvenilir bir ?ekilde ölçülmesini sa?lamaktır. Diyabet yönetiminde yeme davran??lar?n?n kritik rolü göz önüne al?nd??nda, ölçek sonuçlar?, bu bireylerin ya?am kalitesi düzeyleri ile ilikilendirilerek, hastal??n?n yönetimine yönelik davran??sal müdahale stratejilerinin geli?tirilmesine bilimsel zemin haz?rlamaktadır.

Ölçek adaptasyon çal??mas?, orijinal arac?n Türk kültürüne ve diline uygunlu?unu test ederek, ulusal ara?t?rmalarda standart bir **ölçek** kullan?lmas?n? mümkün k?lmay? hedeflemi?tir.

Yap?

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i, yeme eylemini etkileyen karma??k bili?sel, duygusal ve çevresel faktörleri ölçen çok boyutlu bir **yap?y?** temsil etmektedir. Bu yap?, genellikle k?s?tlanm?? yeme, duygusal yeme ve d??sal yeme gibi temel bile?enleri içerir. Ölçek, bireyin g?da al?m?n? nas?l düzenledi?ini, duygusal durumlar?n yeme seçimlerini ne ölçüde etkiledi?ini ve çevresel ipuçlar?na (örne?in, yiyeceklerin mevcudiyeti veya sosyal ortamlar) kar?? gösterilen tepkileri de?erlendirir.

51 maddelik bu kapsamlı araç, yeme davran???n?n alt?nda yatan **motivasyonlar?** ve düzenleme biçimlerini derinlemesine inceleme olana?? sunar. Ölçek, bireylerin yeme al??kanlıklar?ndaki sapmalar? ve bu sapmalar?n sa?l?kl? yaşam tarz? hedeflerine ula?madaki engellerini belirlemeye yardımcı olan yap?sal bile?enleri ölçmektedir.

Geçerlik

Ölçe?in Türkiye popülasyonu üzerindeki **geçerlik** çal??malar?, Ye?ilkaya (2018) tarafından yürütülen doktora tezi kapsamında detaylı olarak incelenmiştir. Geçerlik analizleri, ölçe?in amaçlad??? yapıyı ne kadar do?ru ölçtü?ünü belirlemek üzere gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, yap?sal uygunluğu test etmek amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılm??, ayrıca ölçüt ba??mlı geçerlik ve kapsam geçerli?i gibi yöntemlerle araç?n teorik beklentilerle uyumu değerlendirilmiştir.

Geçerlik incelemesi, özellikle **Tip 2 Diyabet** hastalar?n?n yeme davran??lar?n? ölçme ba?lam?nda araç?n kültürel ve psikometrik uygunlu?unu saptamay? amaçlam??tır. Spesifik geçerlik katsayılar? ve detaylı bulgular, ?stanbul Okan Üniversitesi Sa?lık Bilimleri Enstitüsü'nde sunulan ilgili doktora tezinde bulunmaktadır.

Güvenirlik

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i'nin **güvenirlik** analizleri de doktora tezi çal??mas?nda kapsamlı bir şekilde raporlanmıştır. Güvenirlik, ölçe?in ölçtü?ü özelli?i tutarlı ve hatasız bir şekilde ölçme yetene?ini ifade eder. Bu çal??ma, ölçe?in iç tutarlılık düzeylerini belirlemek amacıyla yaygın olarak kullanılan Cronbach Alfa katsayısı gibi istatistiksel yöntemlerle incelenmiştir. Yüksek güvenilirlik katsayılar?, 51 maddelik ölçek setinin, **yeme davran???n?n** farklı yönlerini tutarlı bir şekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

Uyarlama sürecinde, ölçe?in Türk örnekleminde de yeterli düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu doğrulanmıştır. Detaylı alt boyut güvenilirlik katsayılar? ve diğer güvenilirlik yöntemlerine (örneğin, test-tekrar test güvenilirli?) ilişkin bulgular, orijinal akademik kaynakta mevcuttur.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??malar?n?n temel bir bile?eni olarak, Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i'nin yapı geçerli?ini desteklemek amacıyla **faktör analizi** yöntemleri kullanılm??tır. Bu analizler, orijinal ölçe?in varsayılan çok boyutlu yap?s?n?n (örneğin k?stli? yeme, duygusal yeme) Türk örnekleminde de istatistiksel olarak korunup korunmadı??n? belirlemeye yardımcı olur. Ara?tırmada, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) tekniklerinden biri veya her ikisi kullanılarak, 51 maddenin teorik olarak beklenen alt boyutlara nasıl dağıldı?? incelenmiştir.

Faktör analizinin sonuçlar?, ölçe?in hangi faktörleri ölçtü?ünü netle?tirerek, yeme davran???n?n hangi bile?enlerinin **Tip 2 Diyabet** hastalar?nda özellikle belirgin oldu?unu ortaya koymaktadır. Bu analizler, ölçe?in yap?s?sal bütünlü?ünü kan?tlamak ve klinik uygulamalara rehberlik etmek aç?s?ndan kritik öneme sahiptir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Ölçek Adaptasyonu)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (51 madde)

Language Available: Türkçe

Population Group: Klinik Popülasyon (Özellikle kronik hastal??? olan bireyler)

Age Group: Yeti?kin

Population Details: Türkiye'de ya?ayan **Tip 2 Diyabet** tan?s? alm?? bireyler üzerinde geçerlik ve güvenirlik çal??mas? yap?lm??t?r.

Test Methodology: 5'li Likert tipi derecelendirme kullan?lmaktadır. Yan?t seçenekleri ?unlard?:

1 kesinlikle kat?lm?yorum

2 kat?lm?yorum

3 nötr veya uygun de?il

4 kat?l?yorum

5 kesinlikle kat?l?yorum

Anahtar Kelimeler

Yeme Davran???, Duygusal Yeme, K?s?tlanm?? Yeme, Tip 2 Diyabet, Ya?am Kalitesi, Psikometrik Araç, 51 Maddeli Ölçek.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut de?ildir.

Affiliation Email addresses: burcuyavunc@hotmail.com

Correspondence Address: ?stanbul Okan Üniversitesi, Sa?lık Bilimleri Enstitüsü (Doktora Tezi Ba?lam?nda)

İzinler, Ücret ve Test Y?li?

Ölçe?in uyarlama çal??mas? 2018 y?l?nda tamamlanm??t?. Ölçe?in akademik veya klinik amaçlı? kullan?m? için gerekli izinlerin ve telif haklar??n?n detaylar?, sorumlu yazar Burcu Ye?ilkaya ile do?rudan ileti?ime geçilerek öğrenilmelidir. Ölçek, bir doktora tezi kapsamında kullan?ma sunuldu?undan, kullan?m? için yazar onay? alınmas? önerilmektedir.

Kaynaklar

Ye?ilkaya, B. (2018). *Tip 2 diyabetlilerde yeme davran?? modeli ölçe?inin geçerlik ve güvenilirli?i ve ya?am kalitesinin de?erlendirilmesi* (Doktora Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bu teze YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?im sa?lanabilir: tez.yok.gov.tr

Ölçe?in orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [yeme-davranis-modeli-olcegi-toad.pdf](#)

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmu? olup, hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemi?tir.

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i toplam 51 maddeden olu?maktadır. A?a??da örnek maddeler sunulmu?tur:

- ??e giderken fast food tarzı kahvalt? yapmam.
- Duygular??m, ne yedi?imi ve ne kadar yiyece?imi etkiler.